

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Veloitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, veloitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Satakunnan hyvinvointialue toteaa, että tässä tilanteessa, yleisemminkin, perusosien leikkaaminen ei ole kannatettavaa. Toimeentulotuki on viimesijainen tukimuoto, joka on tasoltaan sosiaaliturvan alhaisin. Leikkaukset perusosaan samalla, kun elinkustannusten nousu jatkuu, on kohtuutonta ja sillä on eittämättä tuloerojen kasvua kiihdyttävä vaikutus. Tämä luo painetta erityisesti Kelan ja hyvinvointialueiden toimeentulotuen myöntämisen ja menojen kasvuun.

Tämä muutos tarkoittaa toimeentulotuen osalta harkinnan käyttöä, ilman harkinnalle annettuja raameja. Harkinta jää Kelan vastuulle ja hyvinvointialueen näkemys harkinnan käyttämisestä saattaa jäädä pimentoon. Erityisesti huoli nousee kaikkein heikommassa asemassa olevista, erityistä tukea tarvitsevista asiakkaista ja heidän taloudellisen tilanteen nopeasta heikentymisestä, sillä samaan aikaan myös muilla lainsäädännön muutoksilla on vaikutusta tämän kohderyhmän taloudelliseen tilanteeseen sitä heikentävästi. Tällä saattaa olla vaikutuksia lopulta myös asunnottomuuden ja köyhyyden kasvuun. Näiden asiakkaiden palvelutarve kasvaa ja monimuotoistuu ja luo huomattavaa painetta kunnan, Kelan ja hyvinvointialueiden resurssien kasvuun.

Perusosan suuruutta tulisi tarkastella nyt kriittisesti. Satakunnan hyvinvointialue toteaa, että perusosaa on toki aiemminkin korotettu, vaikka indeksi on ollut negatiivinen.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

-

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Satakunnan hyvinvointialue toteaa, että rahoituslaitostiedustelun prosessin helpottaminen on kannatettava ajatus. Yleisemminkin tiedonsiirtoa tulisi sujuvoittaa, lisätä ja kehittää Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyössä.

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Satakunnan hyvinvointialue kannattaa toki ennaltaehkäisevää työtä kunnissa, mutta kunnan rahoitusosuuden lisääminen ei kuitenkaan välttämättä takaa sitä, että nuorten palveluihin panostettaisiin nykyistä enemmän, vaikkakin se olisi tärkeää.

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Asumisen turvaaminen on tärkeää ja tuen kohdentaminen suoraan vuokranantajalle olisi tietyissä tilanteissa toimiva ratkaisu. Tässä esityksessä ei kuitenkaan huomioida toimeentulotuen saajien yksilökohtaisia tilanteita ja asiakaskunnan monimuotoisuutta. Kohtuuhintaista asuntoa ei välttämättä kunnasta löydy tai ole edes saatavilla ja sen vuoksi päivittäinen liikkuminen ja matkakulut kasvavat, varsinkin sellaisten kuntien alueilla, joissa ei ole julkista liikennettä tarjolla. Tämä voi johtaa toimeentulotuen tarpeen kasvuun, varsinkin pienituloisten, yksinhuoltajaperheiden osalta.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Satakunnan hyvinvointialue toteaa, että vaikutuksia hyvinvointialueisiin ei ole arvioitu lainkaan. Olisi ollut tarpeen jo lain valmistelun aikana, kuulla hyvinvointialueita mittavasti. Paine hyvinvointialueiden palvelujen lisäämiseen lain muutoksen myötä kasvaa ja vaatii lisää resurssointia hyvinvointialueille, varsinkin kun samanaikaisesti ja nopealla aikataululla, on valmistelussa myös muita lakiuudistuksia, joiden keskinäisen suhteen vaikutusarviointi on ollut niukkaa.

Muu lausuntopalaute:

Lopuksi Satakunnan hyvinvointialue toteaa, että terveydenhuoltokulujen suhdetta harkinnanvaraiseen toimeentulotukeen tulee arvioida. Nyt arviointia ei ole käsitelty. Lisäksi kaivataan selkiyttämistä Kelan myöntämän toimeentulotuen ja hyvinvointialueen myöntämän tuen harkintaan ja näiden rajapintaan erityisesti terveydenhuollon menojen osalta. Yhdenmukaisia, täysin aukottomia, ohjeita täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseen valtakunnallisesti tuskin saadaan, koska asiakkaiden yksilölliset tilanteet vaativat harkintaa jatkossakin. Lisäksi on hyvä huomioida, että suuri osa jo nyt toimeentulotuen asiakkaista on köyhiä, sairaita ja yksinäisiä ja joiden palauttaminen työelämään näiden sanktioiden keinoin ei tule onnistumaan. Nämä asiakkaat tulevat tarvitsemaan jatkossakin säännöllistä ja vahvaa sosiaalityön kohtaamista ja arjen tukea.

Mäkiranta Tero
Satakunnan hyvinvointialue

Valo Aija
Satakunnan hyvinvointialue